

успішно вирішувати життєві завдання, долати труднощі, а якщо доведеться, то і значні перевантаження. Добре здоров'я, повинно розумно зберігатися і змінюватися самою людиною, щоб забезпечити йому довге й активне життя.

Література:

1. Кузнецов А.К. Фізична культура в житті суспільства. М. Спорт. 1995. 310 с.
2. Оплетін А.А. потенціальні можливості фізичної культури як один із ведучих стимулів саморозвитку особистості. Теорія і практика фізичної культури. 2009. № 5. С. 42-44.

УДК 378.012:378.014.6

**АНКЕТУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ
СТУПЕНЮ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Криворучко О.М., д.е.н., професор, oksana_kryvoruchko@i.ua

Кудрявцева О.В., к.е.н., доцент, KseniaKydr@ukr.net

Харківський національний автомобільно-дорожній Університет

Першим принципом якісного менеджменту в сфері надання освітніх послуг є орієнтація на споживача, як зовнішнього (держава, роботодавці та інші стейкхолдери), так і внутрішнього (студенти) середовища.

Виявлення ступеню задоволеності споживачів є однією з найголовніших задач управління освітнім процесом. Така оцінка необхідна для корегування дій та внесення змін в управлінський процес, навчальні програми, технології та методику навчання.

Інформація про наявні потреби та очікування споживачів може бути отримана за допомогою анкетування.

Метою анкетування є отримання інформації щодо стану навчального процесу та якості педагогічної діяльності викладача.

Задачами анкетування є:

- забезпечення викладачів необхідною інформацією, яка дає можливість вдосконалювати окремі сторони своєї педагогічної діяльності, поліпшити рівень її якості;
- здійснення зворотного зв'язку в навчальному процесі;

- забезпечення керівництва підрозділів університету інформацією про рівень професійної кваліфікації та підготовки науково-педагогічного працівника;

- розробка заходів, спрямованих на поліпшення роботи університету, підвищення ефективності навчальної діяльності, формування мотивації у професорсько-викладацького складу.

В цілому, студенти являють собою вже сформовані особистості, які здатні приймати самостійні рішення. Тому дуже важливо показати їм, що керівництво закладу вищої освіти зацікавлено їх думкою і готово вести діалог. Це допоможе їм краще розкритися, більш активно виявити себе в якості повноправних учасників життя суспільства. Анкетування студентів – це перший крок до того, щоб дізнатися про головні пріоритети та цілі студентської аудиторії, ступінь її інтеграції у суспільство та проблеми, які ми здатні допомогти їм вирішити.

Якісне забезпечення навчального процесу є дуже важливим фактором, від якого залежить рейтинг, статус та привабливість навчального закладу. Тобто своєчасне задоволення потреб студентів, забезпечить ЗВО популярність серед майбутніх поколінь. В цьому питанні анкетування студентів безумовно зіграє дуже важливу роль, оскільки саме завдяки анкетам можна відповісти на такі питання як:

- Чи задовольняє студентів розпорядок дня?
- Чи відповідають освітня програма та робочі плани сучасним вимогам?
- Наскільки професіональні та етичні викладачі?
- Яке відношення студентів до методики викладання?
- Чи задовольняють студентів умови навчання, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу?
- Взаємовідношення із куратором та сокурсниками, тощо.

Відповіді на ці питання, та своєчасне реагування, безумовно допоможуть керівництву закладу вищої освіти вдосконалити навчальний процес.

Анкетування, як один з механізмів моніторингу, являє собою достатньо складний процес, при якому необхідно дуже ретельно і обережно підходити до оцінки отриманих результатів.

Перед тим як розпочати проведення анкетування необхідно визначитися з його спрямованістю, а саме якого роду інформацію ми бажаємо отримати. Цілі анкетування можуть бути різними. Наприклад, виявлення популярності освітніх програм; оцінка якості

викладання, оцінка змісту тієї чи іншої освітньої програми; оцінка роботи конкретного викладача, тощо.

Крім того, не менш важливим є вибір групи респондентів. Наприклад при оцінці популярності освітньої програми, слід опитувати абітурієнтів або студентів; при оцінці її змісту – студентів і викладачів. При оцінці якості діяльності викладачів, оптимальним є опитування студентів 2-4-го курсів, оскільки у студентів перших курсів ще немає можливості порівняти діяльність різних викладачів. Також більш уважно треба підходити до опитування студентів випускного курсу, оскільки може постраждати об'єктивність оцінки.

Принципове значення в процесі анкетування має підбір групи експертів, тобто тих, хто безпосередньо займається опитуванням. Це повинні бути кваліфіковані спеціалісти, які чітко розуміють цілі анкетування, та вміти грамотно пояснити технологію проведення опитування.

Важливе значення має автоматизація процесу анкетування, що передбачає створення певних умов складання оціночних карт, але при цьому істотно спрощує роботу. Найбільш зручним інструментом, за допомогою якого можна легко і швидко скласти опитування, анкети, тести, а також збирати потрібну інформацію, є Google Форми. При використанні Google Форм можна не застосовувати паперові версії питань (дані про опитування можуть зберігатися в електронному вигляді).

На кафедрі менеджменту ХНАДУ була розроблена анкета "Викладач очима студента" з використанням Google Форм.

Студентам пропонувалося провести оцінку кожного викладача, за дисциплінами, які викладалися у відповідному семестрі. При цьому необхідно було вказати рівень вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії), назву освітньої програми та курс, на якому навчається. Наприкінці опитування пропонувалося залишити коментар (зауваження/рекомендації/побажання) стосовно підвищення якості освітнього процесу, зміни освітньої програми.

Відповіді на питання стосовно якості викладання дисциплін пропонувалося надати за трьома критеріями:

- «так» – із даним ствердженням можна повністю погодитись;
- «частково» – із даним ствердженням можна погодитись частково;
- «ні» – дане ствердження не відповідає дійсності.

Дане дослідження анонімно, і його результати використовуються тільки в узагальненому вигляді.

Результати опитування на прикладі студентів 1 курсу в узагальненому вигляді надані в таблиці 1.

В основному має місце задоволеність студентами кількістю годин для вивчення навчальної дисципліни (72 %); рівнем володіння викладачем навчальним матеріалом, вмінням викликати та підтримати інтерес студентів до предмету (88 %); об'єктивним та справедливим оцінюванням навчальних досягнень студентів (96 %).

Таблиця 1 – Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо якості викладання освітніх компонент

Питання	Одержані відповіді, % від опитаних респондентів		
	так	частково	ні
1	2	3	4
Рівень вищої освіти:	<i>бакалавр</i>		
Освітня програма, на якій Ви навчаєтесь:	<i>Менеджмент організацій і адміністрування та логістика</i>		
Курс навчання:	<i>1 курс</i>		
Чи є достатньою кількістю годин для вивчення навчальної дисципліни, чи вистачає Вам часу на самостійну роботу?	72	28	0
На першому занятті викладач чітко та зрозуміло пояснив шкалу оцінювання Ваших знань; умови складання та перескладання іспиту/заліку, які компетентності Ви здобудете по завершенню вивчення дисципліни	92	8	0
Чи задоволені Ви рівнем володіння викладачем навчальним матеріалом, вмінням викликати та підтримати інтерес студентів до предмету, дотримуватися логічної послідовності у викладанні матеріалу, темпом викладання:	88	12	0
В ході викладання матеріалу, викладач застосовує сучасні технології та методи навчання (наприклад LightPro, Moodle, презентації, ігрові методи та ін.)	64	20	16
Чи задоволені Ви рівнем навчально-методичного забезпечення дисципліни (наявність методичних вказівок, роздаткового матеріалу, тестів, електронних курс-ресурсів)	68	28	4

1	2	3	4
Під час проведення заняття, викладач стежить за реакцією аудиторії, ставить питання, викликає на дискусію, зворотній зв'язок є ефективним	76	24	0
Викладач оцінює навчальні досягнення студентів об'єктивно, справедливо, виявляє до студентів толерантність, доброзичливість у поєднанні з вимогливістю:	96	4	0
Викладач зрозуміло пояснив принципи академічної доброчесності, наслідки її порушення та процедуру перевірки робіт на плагіат	84	16	0

Застосування сучасних технологій та методів навчання студенти 1 курсу оцінили на 64 % та задоволення рівнем навчально-методичного забезпечення дисципліни - 68 %. Щодо застосування сучасних технологій, то, нажаль, має місце 16 % відповідей "ні".

Результати анкетування за іншими курсами є аналогічними (https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/Управління_та_адміністрування/Rez_opyt_zdob_20-21.pdf).

За думкою студентів, недостатньо використовуються сучасні технології навчання, технічні пристрої та програмні продукти не завжди задовольняють дуже високі вимоги здобувачів.

Результати анкетування також повинні бути проаналізовані безпосередньо викладачем, який повинен виявити причини незадоволеності студентів (якщо це має місце), виробити систему заходів щодо вдосконалення своєї педагогічної діяльності. Крім того, результати анкетування повинні обговорюватися, аналізуватися на рівні кафедр, закладу освіти і використовуватися для прийняття кадрових рішень, а також бути підставою для розробки і здійснення заходів по підвищенню кваліфікації та перепідготовки викладачів.

Отже дане анкетування дозволяє:

- студентам не тільки оцінити якість пропонованих знань, але і свої особисті компетенції набуті в процесі навчання.

- викладачам дає можливість внести корективи в зміст курсу, удосконалити себе як автора і підвищити якість своєї професійної діяльності.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37-38 URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
2. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
3. Панич О. Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні: що може бути змінено? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya>
4. Стеценко Н., Комарова З., Ткачук Г., Стеценко В. Досвід організації та проведення опитування студентів про якість надання освітніх послуг в університеті. *Молодь і ринок*. № 1 (180). 2020. С. 19-25.

УДК 378.147**ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "МЕНЕДЖМЕНТ"**

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
oksana_kryvoruchko@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасній системі вищої освіти України внаслідок її інтегрування в європейський освітній простір відбулися суттєві зміни. Це пов'язано, насамперед, з переходом до підготовки фахівців за трьома рівнями: перший (бакалаврський), другий (магістерський) і третій (освітньо-науковий). Підготовка за цими рівнями здійснюється на підставі розробки та впровадження відповідних освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм. Тобто має місце змінення концептуальних основ підготовки фахівців в сторону застосування компетентнісного підходу, забезпечення оволодіння випускниками програм таких програмних результатів, які б забезпечили їм здатність вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів.

В Україні застосування такого підходу до підготовки докторів філософії (PhD) започатковано нещодавно і тільки починає розвиватися. Так, відповідно Закону України “Про вищу освіту” [1], постанов Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та